

МАКАРУК Ольга Любомирівна – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філології Коломийського навчально-наукового інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх філологів, виховання національних традицій у студентської молоді.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

ПОТАРЧУК Tetyana Volodymyrivna – doctor of pedagogical Sciences, professor, professor of the Department of Theory and Methodology of Preschool and Special Education of Vasyl Stefanyk Prykarpattia National University.

Scientific interests: professional training of future teachers, national and cultural identity of students of higher education institutions.

PUKAS Ivanna Leonidovna – candidate of pedagogical Sciences, senior lecturer of the Department of Theory and Methods of Preschool Education at Ivan Ohienko Kamianets-Podilskyi National University.

Scientific interests: professional training and professional competence of future educators, patriotic education of students of higher education institutions.

МАКАРУК Olha Lubomyrivna – candidate of Pedagogical Sciences, assistant professor the philology department Kolomyia Institute of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University.

Scientific interests: professional training of future philologists, education of national traditions among student youth.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2024 р.

УДК 378.091.3:78

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-291-296

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна –

доктор педагогічних наук,

професор, професор кафедри мистецької освіти

Центральноукраїнського державного педагогічного університету

імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4393-2831>

e-mail: rastrygina.alla@gmail.com

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЗАРУБІЖНОГО ДОСВІДУ АРТ-КОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ У ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті представлено доцільність та своєчасність звернення до проблеми імплементації зарубіжного досвіду в систему підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з метою набуття здобувачами освіти здатності до художньо-комунікативної діяльності для відновлення та підтримки металевого здоров'я українців в умовах війни. Подано аналіз наукової літератури, що засвідчує необхідність розуміння самоцінності комунікації через мистецтво для розширення меж майбутньої професійної діяльності фахівця-музиканта. Підкреслено, що саме імплементація зарубіжного досвіду арт-комунікаційної взаємодії у підготовку вчителів музичного мистецтва може стати дієвою основою для досягнення означеної мети, що актуалізується у мистецько-педагогічній освіті сьогодення. Конкретизовано зміст покрокових завдань для досягнення поставленої мети, зокрема: створення комунікаційної платформи для співпраці між науковцями зарубіжних університетів та ЦДУ ім. В. Винниченка; імплементація матеріалів, ґрунтованих на пріоритетних напрямках європейських студій у підготовку майбутніх фахівців-музикантів; розповсюдження результатів наукових розвідок, базованих на арт-комунікаційному досвіді зарубіжних науковців серед вітчизняної наукової й освітньої спільноти. Схарактеризовано наукові підходи, котрі стали методологічним підґрунтям у розв'язанні поставлених завдань. Подано авторське бачення доречності застосування дефініції «арт-комунікації» у контексті розробки оновленої стратегії підготовки вчителів музичного мистецтва, спрямованої на розширення меж їхньої майбутньої професійної діяльності. Оскільки наряду із розв'язанням традиційних завдань щодо розвитку музичної культури школярів, студенти-музиканти набуватимуть здатності до арт-комунікаційної взаємодії через мистецтво. Роз'яснено особливості оновленої освітньо-професійної програми для майбутніх вчителів музичного мистецтва, основними характеристиками якої стали її унікальність та її затребуваність з огляду на виклики воєнного й повоєнного часів. Розкрито сутність системної роботи провідних науковців Великої Британії з імплементації арт-комунікаційного досвіду у підготовку майбутніх вчителів музичного мистецтва. Представлено основні характеристики програми «Арт-комунікації та травмоінформоване мистецтво», що здійснюється у ЦДУ ім. В. Винниченка професором Найджелом Осборном за двома напрямом. У процесі розгортання курсу обидва напрями об'єднуються й стають основою теоретичного й практичного опанування навичками комунікації через мистецтво для подолання травм війни.

Перспективи подальших розвідок у досліджуваному напрямку пов'язані з розробкою педагогічних основ, технологій і практик арт-комунікації та травмоінформованого мистецтва, котрі мають неклінічну спрямованість й доступні для освоєння вчителем-музикантом, що може стати підґрунтям для започаткування у мистецько-педагогічній освіті інноваційного напрямку - травмоінформованої мистецької педагогіки.

Ключові слова: мистецько-педагогічна освіта, підготовка майбутніх вчителів музичного мистецтва, зарубіжний досвід, арт-комунікаційна взаємодія, травмоінформоване мистецтво, інноваційний напрямок.

RASTRYGINA Alla Mykholaivna –

Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor,

of the Department of Art Education

of Volodymyr Vynnychenko Centralukrainian State University

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4393-2831>

e-mail: rastrygina.alla@gmail.com

IMPLEMENTATION OF FOREIGN EXPERIENCE OF ART-COMMUNICATION INTERACTION IN THE TRAINING OF FUTURE MUSIC TEACHERS

The article presents the expediency and timeliness of addressing the problem of implementing foreign experience in the system of training future teachers of music in order to acquire the ability of students to engage in artistic and communicative activities to restore and maintain the mental health of Ukrainians in the conditions of war. Presents an analysis of scientific literature that demonstrates the need to understand the intrinsic value of communication through art in order to expand the boundaries of the future professional activity of a musician specialist. Emphasised that it is the implementation of foreign experience of art-communication interaction in the training of music teachers that can become an effective basis for achieving this goal, which is relevant in artistic and pedagogical education today. Specifies the content of step-by-step tasks for achieving this goal, in particular: creation of a communication platform for cooperation between scientists from foreign universities and the V. Vynnychenko Central State University; implementation of materials based on the priority areas of European studies in the training of future musicians; dissemination of the results of scientific research based on the art-communication experience of foreign scientists among the national scientific and educational community. The scientific approaches that became the methodological basis for solving the tasks are characterised. The author's vision of the appropriateness of applying the definition of "art communications" in the context of developing an updated strategy for training music teachers aimed at expanding the boundaries of their future professional activities is presented. Since, along with solving traditional tasks of developing students' musical culture, music students will acquire the ability to communicate through art. The features of the updated educational and professional programme for future teachers of music are explained, the main characteristics of which are its uniqueness and relevance in view of the challenges of wartime and post-war times. The essence of the systematic work of leading British scholars on the implementation of art-communication experience in the training of future music teachers is revealed. The main characteristics of the programme "Art Communication and Trauma-informed Art", which is implemented at the V. Vynnychenko Central State University by Professor Nigel Osborne in two directions, are presented. In the course of the course, both areas are combined and become the basis for theoretical and practical mastery of communication skills through art to overcome the trauma of war.

Prospects for further research in this area are related to the development of pedagogical foundations, technologies and practices of art-communications and trauma-informed art that are non-clinical and accessible to music teachers, which can become the basis for the launch of an innovative direction in art and pedagogical education - trauma-informed art pedagogy.

Key words: *artistic-pedagogical education, training of future music teachers, foreign experience, art-communication interaction, trauma-informed art, innovative direction.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва потребує реконструкції відповідно до інтегративних процесів, пов'язаних з функціонуванням феномену комунікації в різних галузях науки, освіти та мистецтва й підсилюється потребами освіти під час війни та в повоєнні часи. Тому вивчення наукових досліджень, що ґрунтуються на теорії комунікації та практичних напрацюваннях, які знайшли своє відображення у науковому доробку колег з європейських країн і продовжують активно впроваджуватися у професійну мистецьку освіту університетів ЄС та Великої Британії, є предметом нашого глибокого наукового інтересу та особливої уваги.

Враховуючи багаторічний досвід продуктивної співпраці з колегами із зарубіжних країн у рамках міжнародних конференцій, симпозіумів, підготовки наукових і творчих проєктів, а також власний багаторічний практичний досвід роботи у мистецькому освітньому просторі ЗВО, маємо підстави стверджувати, що підготовка вітчизняних учителів музичного мистецтва потребує вдосконалення на основі сталої демократичної політики зарубіжних країн щодо єдиного багатогранного та багаторівневого мистецько-комунікативного простору, досвід використання якого в університетах країн ЄС та Великої Британії є запорукою ефективної професійної діяльності фахівця-музиканта сучасного формату. Доцільність звернення до вищезазначених проблем пов'язана з необхідністю визначення специфіки функціонування різних видів комунікативної взаємодії через мистецтво між учасниками освітнього процесу, а також особливостей підготовки студентів-музикантів з огляду на зарубіжний досвід.

Своєчасність імплементації зарубіжного досвіду в систему підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва потребує набуття здобувачами освіти здатності до художньо-комунікативної діяльності з метою подолання посттравматичного синдрому у дітей і дорослих та відновлення металевого здоров'я української нації в цілому. Це вимагає пошуку нових підходів та інноваційних форм організації освітнього процесу, удосконалення та модифікації освітніх програм, проєктування спеціально організованого мистецького освітнього простору, комфортного для суб'єкт-суб'єктного мистецького спілкування всіх учасників освітнього процесу, та сприятливих педагогічних умов для набуття мистецько-комунікативних компетентностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До аналізу категорії «комунікація» як універсального виду людського існування та діяльності звертається велика кількість науковців різних галузей гуманітарного знання. Проте незважаючи на особливості інтерпретації зазначеної категорії на філософському, соціальному, психологічному рівнях, у міждисциплінарному вимірі комунікацію можна трактувати як засіб передачі цінностей у будь-якій сфері життя людини (особистій, професійній), що відображає структуру, стан, потреби суспільства та виконує функцію міжособистісного зв'язку. В свою чергу, міжособистісна комунікативна взаємодія виступає в якості необхідної й надважливої цінності сучасного суспільства, оскільки цінність спілкування й інформаційного обміну є складовими, що реалізуються у кожному без виключення акті комунікативної діяльності.

У контексті зазначеної у статті проблеми, нам імпонує міждисциплінарний рівень розуміння феномена комунікації як полікультурно

окресленого і ментально визначеного уособлення духовного буття людини і суспільства, що досить розлого студіюється у роботах С. Хрипка [1, р. 13-15]. Оскільки музично-педагогічна освіта, будучи орієнтованою на духовно-творчий розвиток молодого покоління на засадах ціннісного ставлення до національних та світових культурних надбань, має забезпечувати підготовку майбутніх вчителів музичного мистецтва до фахово-спрямованої художньо-комунікаційної діяльності у закладах середньої, фахової передвищої та вищої освіти засобами музичного мистецтва.

У чисельних дослідженнях науковців у галузі мистецької педагогіки (Н. Гуральник, А. Козир, А. Зайцева, Н. Лупак, Г. Падалка, А. Растрігіна, О. Рудницька та ін.), наголошується на важливості розвитку ціннісного ставлення фахівців мистецького профілю до комунікаційної взаємодії у майбутньої професійної діяльності. Так, професор Рудницька акцентувала увагу на необхідності набуття вчителем музичного мистецтва нетипових для традиційної педагогічної освіти знань і способів дій та здатності до розкриття тими, хто навчається свого особистісного бачення впливу мистецтва на розвиток духовності (а відтак, й ментального здоров'я) через відчуття внутрішнього світу іншого та міжособистісне діалогічне спілкування [5]. У працях шанованої професорки йдеться про усвідомлення цінності художнього пізнання для професійно-особистісної самореалізації майбутніх фахівців-музикантів та стимулювання процесів усвідомлення ними самоцінності комунікації через мистецтво, оскільки саме у такий спосіб реформування освіти забезпечить, з одного боку, «вчителя нової формації» [там же], а з іншого, додамо ми, його підготовка дозволить розширити межі майбутньої професійної діяльності з огляду на виклики сьогодення та нагальну потребу у відновленні психоемоційного стану та підтримку ментального здоров'я молодого покоління воєнного та повоєнного часів. Й саме імплементація зарубіжного досвіду арт-комунікаційної взаємодії у підготовку вчителів музичного мистецтва дозволить стати дієвою основою для досягнення основоположної мети сучасної мистецько-педагогічної освіти.

Мета статті – представити можливості застосування зарубіжного досвіду з арт-комунікацій та їх імплементацію у професійні підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Впровадження наукових концепцій, ґрунтованих на теорії комунікації, знайшли своє вираження в мистецькій освіті зарубіжних країн. Наразі вони активно реалізуються в університетах ЄС та Великої Британії у зв'язку новими можливостями глобального інформаційного простору та домінуванням інформаційно-комунікаційної сфери. У такому контексті цінним для наших наукових розвідок у досліджуваному напрямку стала діяльність низки закордонних університетів. Зокрема, Школи мистецтв та Інституту Комунікацій Сорбони (Франція); Віденського університету музики та виконавського мистецтва (Австрія), Інституту музичної терапії Католицького

університету Валенсії (Іспанія); Лондонського університету мистецтв та Лондонського Королівського коледжу (Англія); Единбургського університету (Шотландія), що можуть стати у нагоді у процесі поетапного створення та практичної реалізації стратегії удосконалення системи підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва у ЗВО України.

Досягнення загальної мети щодо удосконалення системи підготовки сучасного вчителя музичного мистецтва згідно викликів і потреб сьогодення, потребувало покрокової конкретизації часткових цілей, що забезпечуватимуть її досягнення у найближчому майбутньому. Серед яких нами визначено наступні:

- створення комунікаційної платформи для співпраці між науковцями зарубіжних університетів та ЦДУ ім. В. Винниченка (налагодження співпраці з закордонними університетами у напрямку арт-комунікаційної взаємодії, визначення шляхів імплементації досвіду у застосуванні арт-комунікацій у професійній підготовці майбутніх педагогів-митців; екстраполяції особливостей закордонної практики з арт-комунікацій у площину мистецького освітнього простору університету (залучення зарубіжних колег до проведення лекцій, семінарів, круглих столів, обговорення результатів роботи у межах щорічної міжнародної науково-практичної конференції), активне залучення студентства до вивчення доробку зарубіжних науковців з арт-комунікацій);

- імплементація матеріалів, ґрунтованих на пріоритетних напрямках європейських студій, у підготовку майбутніх фахівців-музикантів (розробка контенту запровадження мультидисциплінарних дисциплін за конкретними напрямками застосування арт-комунікацій у мистецькому освітньому просторі університету, оновлення освітньо-професійних програм та удосконалення навчальних планів здобувачів вищої освіти бакалаврату й магістратури за спеціальністю «Середня освіта (Музичне мистецтво)» на рівні нормативних дисциплін та вільного вибору студентів, що передбачає формування арт-комунікаційних компетенцій студентів через опанування курсів з арт-технологій, цифрових технологій, івент-технологій та арт-менеджменту у мистецтві [4], створення сертифікатних програм та розширення змісту створених нами курсів підвищення кваліфікації для науково-педагогічних працівників за рахунок запровадження міждисциплінарного модулю з арт-комунікацій;

- співпраця з Інститутом модернізації змісту освіти МОН України, Інститутом педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України, лабораторією естетичного виховання та мистецької освіти Інституту проблем виховання НАПН України;

- розповсюдження результатів наукових розвідок, базованих на арт-комунікаційному досвіді зарубіжних науковців серед вітчизняної наукової й освітянської спільноти (проведення щорічної Міжнародної науково-практичної конференції, публікація статей та підготовка монографії за результатами проведеної роботи, обговорення з

вітчизняними науковцями, стейкхолдерами та громадськими організаціями України результатів дослідження на інших науково-практичних конференціях, круглих столах та семінарах, створення сторінки на сайті університету та в соціальних мережах Facebook, Telegram, Instagram для поширення результатів проведеної роботи, співпраця з громадськими організаціями для фінансової підтримки та практичної апробації результатів досліджуваної проблематики.

Методологічною основою організації запланованої нами діяльності стала низка наукових підходів, що забезпечують ефективне розв'язання поставлених завдань. На етапі створення комунікаційної платформи для співпраці між зарубіжними науковцями та ЦДУ ім. В. Винниченка реалізовується принципи комунікативного підходу (колаборації, інтерактивності, індивідуалізації, новизни) як основи що сприяє взаємопорозумінню між з вітчизняними й зарубіжними колегами.

На етапі імплементації матеріалів, ґрунтованих на пріоритетних напрямках зарубіжних студій, у підготовку майбутніх вчителів музичного мистецтва застосовуються такі підходи як: мультидисциплінарний (для переосмислення та практичного впровадження інноваційних здобутків зарубіжних колег з арт-терапії, цифрового мистецтва, арт-менеджменту та організації івентів); особистісно-орієнтований підхід (передбачає співпрацю та співтворчість студентів та викладачів на засадах гуманістичних принципів демократичного суспільства); проектний (зумовлює активну позицію студента, його суб'єктність та розуміння особистої значущості для суспільства, що стає науково-навчальним підґрунтям у розвитку фахових та арт-комунікаційних компетенцій майбутніх фахівців-музикантів); культурологічний (для створення умов саморозвитку, самоактуалізації й самовираження студентів в арт-комунікаційній взаємодії на основі міжкультурного діалогу); цифровий (визначає інформацію як головний ресурс наукового й соціально-культурного розвитку, сприяє розповсюдженню нашого наукового доробку через засоби інтернет-комунікацій, телебачення і радіо).

Етап розповсюдження результатів проведеної дослідницької роботи серед вітчизняної освітянської і наукової спільноти, що базуються на арт-комунікаційному досвіді університетів країн ЄС, потребує застосування інтегративного підходу, що зумовлює симбіоз всіх вищезазначених підходів. Їх сукупність дозволяє представляти результати розгортання кожного етапу нашого проекту у вигляді проміжного продукту. Це стосується як взаємодії зарубіжних й вітчизняних колег зі студентами у навчальному процесі та науково-дослідницькій роботі, так і відображення цієї інформації на міжнародних наукових та науково-практичних конференціях, сипозиумах, семінарах тощо.

Принагідно зазначимо, що у понятійному полі вітчизняної мистецької педагогіки феномен художньої комунікації в узагальненому вигляді, висвітлюється крізь призму специфічних

властивостей мистецтва. Проте, Н. Лупак наголошує, що художня комунікація, зумовлюючи пізнання-інтерпретацію світу через проживання і переживання конкретних подій і явищ, потребує віднайдення нових граней мистецтва для її збагачення, розширення меж застосування та активного впровадження у практику мистецької діяльності [2, с. 10]. Підтримуючи думку науковиці, вважаємо, що багатогранність феномена художньої комунікації та незліченність арт-комунікаційних зв'язків через мистецтво, дозволяє значно розширити спектр усвідомлення категорії «художня комунікація». За нашим переконанням, рестарт музично-педагогічної освіти з огляду на жорсткі виклики, що постали перед українським суспільством в умовах війни, потребує реконструкції (оновлення, перебудови за новими принципами) системи підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва (нова стратегія, нові підходи, модифікація освітніх програм та навчальних планів, застосування новітніх технологій навчання) на засадах ціннісно-комунікаційних пріоритетів в його особистісному розвитку як професіонала, діяльність якого відповідає потребам часу.

Вважаємо, що у розробці оновленої стратегії, з огляду на специфічні особливості підготовки педагогів-музикантів, доцільно послуговуватися терміном арт-комунікації (art-communications). Це сприятиме більш широкому розумінню зазначеного поняття у контексті розширення меж професійної діяльності майбутніх фахівців-музикантів, коли наряду із розв'язанням традиційних завдань щодо розвитку музичної культури школярів, вони набудуватимуть здатності до арт-комунікаційної взаємодії через мистецтво задля відновлення і підтримки ментального здоров'я воєнного покоління українців як основи збереження й зміцнення генофонду нації [3].

Перші кроки у досягненні поставленої загальної мети були пов'язані з необхідністю удосконалення змісту освітньо-професійних програм здобувачів вищої освіти бакалаврського та магістерського рівня зі спеціальності 014.Середня освіта (Музичне мистецтво) через уведення додаткового блоку з арт-комунікацій. Це потребувало розробки оновленої ОПП «Середня освіта (Музичне мистецтво). Арт-комунікації», яка двічі пройшла обговорення на кафедрі мистецької освіти, з рецензентами й зовнішніми стейкхолдерами у березні та грудні 2023 року. Провідні науковці ЗВО України, практикуючі вчителі ЗЗСО, студенти бакалаврату й магістратури, котрі наразі здобувають вищу освіту за спеціальністю 014.Середня освіта (Музичне мистецтво) у ЦДУ ім. В. Винниченка, одноставно підтвердили доцільність й своєчасність впровадження зазначеної оновленої освітньо-професійної програми у процес підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, наголошуючи на її абсолютній унікальності й беззаперечній затребуваності з огляду на виклики воєнного й повоєнного часів, подолання яких у першу чергу має забезпечити саме мистецько-педагогічна освіта. Отже, з наступного навчального

року, студенти-музиканти перших курсів бакалаврату і магістратури навчатимуться за ОПП «Середня освіта (Музичне мистецтво). Арт-комунікації», реалізація якої потребує удосконалення навчальних планів через уведення відповідних освітніх компонентів, впровадження сертифікатних програм для студентів університету, внесення додаткового блоку з арт-комунікацій у зміст розробленої нами програми підвищення кваліфікації для науково-педагогічних працівників тощо.

Наступним кроком стала системна робота з імплементації арт-комунікаційного досвіду провідних науковців Великої Британії у підготовку майбутніх вчителів музичного мистецтва, що здійснюється протягом 2023/24 навчального року у ЦДУ ім. В. Винниченка, наразі пов'язана із залученням студентів до ознайомлення з авторській програмі, розробленій професором Единбургського університету Найджелом Осборном. Це стало можливим завдяки підписаній угоді-меморандуму про співпрацю між ЦДУ ім. В. Винниченка й ГО «Арт-Дот» у рамках проєкту «Art-Therapy Force». Тож, маємо підстави для характеристики стану реалізації етапу імплементації зарубіжного досвіду арт-комунікаційної взаємодії у підготовку вчителів музичного мистецтва, що здійснюється в нашому університеті на сьогодні.

На підґрунті пропедевтичних зустрічей професора Н. Осборна з керівництвом, викладачами, студентами ЦДУ ім. В. Винниченка та вчителями загальноосвітніх шкіл міста і області, що відбувалися минулого навчального року, де було окреслено основні позиції його авторської методики щодо подолання посттравматичного синдрому у дітей в умовах війни, що викликали велику зацікавленість наукової й освітньої аудиторії, було досягнуто домовленості про організацію довгострокового проєкту «Мистецтво та комунікації» протягом 2023/24 навчального року. Тож починаючи з жовтня 2023 року розпочалася системна робота зі здобувачами освіти за програмою «Арт-комунікації та травмоінформоване мистецтво» загальним обсягом до 60 годин, що містить лекційний курс для студентів та тренінги зі студентами і школярами ЗЗСО, ЗСЗО та дітей з особливими потребами.

Протягом щомісячних зустрічей студенти опановують курс за двома напрямками: 1) арт-комунікація або комунікація через мистецтво, що мистецтво передає і як ця комунікація впливає на людину, 2) як мистецтво може допомогти або підтримати людей у часи кризи та війни, тобто стосується інформованої допомоги при травмі. Перші дві лекції початку курсу були присвячені безпосередньо арт-комунікаційній взаємодії, дві другі-травмоінформованому мистецтву, але у процесі розгортання курсу вони поступово об'єднуються, щоб стати основою навчання тому, як майбутні фахівці можуть використовувати мистецтво для подолання симптомів травми та допомогти тим, хто отримав травму.

Практична робота професора Н. Осборна у рамках тренінгу з дітьми і студентами поглибила наше переконання в тому, що його авторська

методика є дієвою й результативною, а відтак, запропонована нами й обговорена з проф. Н. Осборном науково-експериментальна програма «Арт-комунікації та травмоінформоване мистецтво», пов'язана з відновленням і підтримкою ментального здоров'я дітей і дорослих в умовах війни та у повоєнні часи, має бути перевірена у 2024-25 навчальному році й запроваджена у систему підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва в університетах України.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Для мене особисто співпраця з закордонними колегами по імплементації досвіду арт-комунікаційної взаємодії, стала підґрунтям для розробки у межах науково-дослідницької лабораторії концептуальної ідеї щодо започаткування у мистецько-педагогічній освіті інноваційного напрямку – *травмо інформованої мистецької педагогіки* для відновлення метального (а можливо й фізичного) здоров'я дітей й української нації в цілому. Отже, сфера наших наукових інтересів наразі пов'язується з розробкою педагогічних основ, технологій і практик арт-комунікацій та травмоінформованого мистецтва, котрі мають неклінічну спрямованість, доступні для освоєння вчителем-музикантом й цікаві та ефективні для здобувачів вищої освіти за спеціальністю 014.Середня освіта (Музичне мистецтво) у роботі з дітьми у майбутній професійній діяльності. Такий підхід може стати у нагоді й для майбутніх фахівців інших спеціальностей мистецького профілю: хореографів, художників та ін.

Звісно, реконструкція освітньо-професійних програм та навчальних планів у зазначеному напрямку мають відповідати чинним вимогам Міністерства освіти і науки України щодо мистецько-педагогічних спеціальностей. У такому контексті, запровадження ОПП «Середня освіта (Музичне мистецтво). Арт-комунікації» на офіційному рівні, дозволить нам створити новітню програму сучасного формату, де студенти набуватимуть додаткових компетенцій з арт-комунікацій та травмоінформованого мистецтва як під час вивчення нормативних дисциплін, так і за сертифікованою програмою. Це стане також можливим і для вже працюючих у школі учителів музичного й інших видів мистецтва, а також інших професіоналів, завдяки підвищенню їхньої кваліфікації за розробленою програмою для науково-педагогічних працівників.

За нашим переконаннями, сутнісною характеристикою науково-дослідницького пошуку щодо запровадження у мистецьку педагогіку інноваційного напрямку, пов'язаного з травмою, має стати визначення педагогічного аспекту травмоінформованого мистецтва. Тобто, ми маємо довести, що призначення арт-комунікаційної взаємодії та травмоінформованого мистецтва у підготовці майбутніх вчителів музичного мистецтва (чи інших фахівців мистецького профілю) в університетах України в тому, щоб комунікація через мистецтво впливала не тільки на усунення посттравматичних порушень у дітей чи дорослих (студентів, військових), вона має бути звернена до

розвитку сильних сторін особистості й спрямовуватися підтримку їхнього ментального здоров'я.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Аксиологія освіти в сфері комунікативної культури: ціннісні акценти; комунікативні тенденції; дистанційний формат: Навчально-методичний посібник. За загальною редакцією С. Хрипка. Київ. НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. С. 7–21.
2. Лупак Н. Художня комунікація в площині мистецької освіти: теорія, практика, інновації. *Теорія художньої освіти та виховання. Мистецтво та освіта*. 2019. №1 (91). С. 6–11.
3. Растрігіна А. Ціннісні основи арт-комунікації у мистецько-педагогічній освіті: інтегративно-міждисциплінарний дискурс. *Наукові записки ЦДУ ім. В. Винниченка*. Серія: Педагогічні науки. Вип. 209. 2023. С. 86–92.
4. Растрігіна А. Мистецькі комунікації в музично-педагогічній освіті: до постановки проблеми. *Теорія та практика мистецької освіти у цифровізаційних викликах сьогодення*. Ред.кол. З. Гнатів, Т. Медвідь, Дрогобич. 2023. С. 31–33.
5. Рудницька О. Педагогіка мистецтва: пошуки і перспективи. *Професійна освіта: педагогіка і психологія: Українсько-польський щорічник*. Київ- Ченстохова, 2000. Вип. II. С. 233–245.

REFERENCES

1. Aksiologiya osvity v sferi komunikatyvnoyi kul'tury: tsinnisni aktsenty; komunikatyvni tendentsiyi; dystantsiyyny format: Navchal'no-metodychny posibnyk (2011). [Axiology of education in the field of communicative culture: value accents; communicative tendencies; distance format: Educational and methodological guide]. Za zahal'noyu redaktsiyeyu S. Khrypko. Kyiv. NPU im. M. P. Drahomanova, S.7–21. [in Ukrainian]
2. Lupak, N. (2019). Khudozhnya komunikatsiya v ploshchyni mystets'koyi osvity: teoriya, prytyka, innovatsiyi [Lupak N. Artistic communication in the field of art education: theory, practice, innovations]. *Theory of art education and upbringing*. Art and education. No. 1(91). S.6–11. [in Ukrainian]
3. Rastrygina, A. (2023). Tsinnisni osnovy art-komunikatsiy u mystets'ko-pedahohichnyi osviti: intehratsiyno-

mizhdystyplinarynyy dyskurs [Value bases of art communication in art and pedagogical education: integrative and interdisciplinary discourse]. *Naukovi zapysky CUSU im. V. Vynnychenka*. – Seriya: Pedagogichni nauky. Vypusk 209. S.86–92. [in Ukrainian]

4. Rastrygina, A. (2023). Art-komunikatsiyi v muzychno-pedahohichnyi osviti: do postanovky problemy [Art communications in musical and pedagogical education: before the problem statement]. *Teoriya ta praktyka mystets'koyi osvity u tsyvilizatsiynyykh vyklykakh s'ohodennya*. Red.-upor. Z.Gnativ, T.Medvid'. Drohobych. S. 31–33. [in Ukrainian]
5. Rudnyts'ka, O. (2000). Pedagogika mystetstva: poshuky i perspektyvy [Art pedagogy: searches and perspectives]. *Profesiyna osvita: pedagogika i psykholohiya: Ukrayins'ko-pol's'kyu shchorichnyk*. Kyiv- Chenchostkova, Vyp. II. S. 233–245. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

РАСТРИГІНА Алла Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри мистецької освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: арт-комунікації в мистецькій освіті; диригентсько-хорова педагогіка, теоретичні та методичні основи професійної мистецької освіти в Україні та за кордоном; педагогіка свободи в контексті реалізації сучасної освітньої парадигми; впровадження інноваційних моделей та технологій у вітчизняну систему професійної мистецької освіти.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

RASTRYGINA Alla Mykholaivna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor, of the Department of Art Education of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: art-communications in art education conducting and choral pedagogy, theoretical and methodological foundations of professional art education in Ukraine and abroad; pedagogy of freedom in the context of implementation of the modern educational paradigm; introduction of innovative models and technologies into the domestic system of art professional education.

Стаття надійшла до редакції 02.02.2024 р.

УДК 378.147

DOI: 10.36550/2415-7988-2024-1-213-296-303

САДОВИЙ Микола Ілліч –

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри математики та цифрових технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6582-6506>

e-mail: smikdpu@i.ua

ТРИФОНОВА Олена Михайлівна –

доктор педагогічних наук, професор, в.о. зав. кафедри математики та цифрових технологій Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6146-9844>

e-mail: olenatrifonova82@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ СТУДЕНТІВ ПРИ НАВЧАННІ ЕЛЕМЕНТНОЇ БАЗИ ОСВІТНЬОЇ РОБОТОТЕХНІКИ, МЕХАТРОНІКИ, САПР

Стаття присвячена проблемі методики формування предметних компетентностей студентів при навчанні елементної бази освітньої робототехніки, мехатроніки, систем автоматизованого проектування (САПР) та інших дисциплін спеціальності Професійна освіта (Цифрові технології). Ґрунтовно розглядається поняття «електронні ключі» в схемотехніці й електроніці, яке застосовується вже для позначення пристрою чи електронного компонента, що виконує функцію перемикання складних електричних сигналів. Ця функція докорінно відрізняється від функції традиційного механічного ключа електричного кола, де вже виконуються операції в логічних самоорганізуючих схемах, та інші подібні операції. Такі схеми базуються на напівпровідникових транзисторах, тиристорах, інтегральних схемах та ін., які з успіхом використовуються для управління електричними струмами в машинах, пристроях, установках самих різноманітних галузей.